

Rejser bag Jerntæppet

i

Den Kolde Krigs første år

Rejser bag jerntæppet i den kolde krigs første år

© 2010 Aage Staffe og Forlaget Ådalen

Udgivet af:

Forlaget Ådalen

Søsvinget 18

8250 Egå

www.forlagaadalen.dk

Tlf. 40 14 47 9

ISBN: 978-87-91365-80-5

Udgivet med støtte fra Velux-Fonden

Medforfatter til www.befrielsen.dk

Forfatterens hjemmeside: www.aage-staffe.dk

Her finder du bøgerne som PDF filer.

Kopiering kun tilladt i undervisningsøjemed med kildehenvisning.

E; mail: bogpartisanen@aae-staffe.dk

Aage Staffe har forfattet og udgivet:

En smeddreng går til modstand.

Åndssvag? tilladt? Hvordan?

Livet i Danmark I. 1860 – 1940

Livet i Danmark II. 1940 – 1943

Livet i Danmark III. 1943 – 1945

1985 Indtryk Bangladesh 2012

1996 Indtryk Burma Myanmar 2012

Vagabond i Europas ruiner – ung af alder – gammel af sind

Rejser bag Jerntæppet i De Kolde Krigs første år

Isvintre før og nu

Fred – Terror – Krig

Tyskland – Europa 1914 – 33 – 39

Besættelsestidens historie I - 6.

Bind 1: Besættelsestidens historie I.

Bind 2: Besættelsestidens historie II. 1940 – 42

Bind 3: Besættelsestidens historie III . 1943 – 44

Bind 4: Besættelsestidens historie IV. 1944 – 45

Bind 5: Besættelsestidens historie V. Krigens sidste dage.

Bind 6: Besættelsestidens historie VI. Krigens efterkrig.

Bind 7: Gentager historien sig. Fred og sikkerhed.

Bind 8: Ikke -Vold; Civil Ulydighed; Mål - Midler - Metoder – Reaktionen

Rejser bag Jerntæppet i Den Kolde Krigs første år

Forfatter: Aage Staffe

Fotos: Gunnar Pelvangs og Frode Kirks billeder fra Brigaden i 1947.

Billeder i farver er Aage Staffes fra senere rejser.

Lay out Aage Staffe.

Forord

Fra Sus Sønderstrup Bro modtog Aage Staffe et væld af billeder, som stammer fra Den danske Brigade, som arbejdede ved ungdomsjernbanen Samac – Sarajevo (Omladinska Pruga) i Jugoslavien i 1947 og ungdomsbrigaden i Bulgarien i 1948.

Havde jeg fået billederne, før jeg skrev bogen Vagabond, havde jeg ved kun at skrive een bog undgået de overlap, som jeg finder uheldige.

Ungdomsbrigaderne er ikke tidligere beskrevet, men har blandt andre omfattet:

1. Brigaden Brcko –Banovici i 1946
2. Brigaden ved Samac – Sarajevo ved Nemila i 1947.
3. En brigade ligeledes ved Samac – Sarajevo, som kan være en studenterbrigade.
4. Brigaden i Bulgarien i 1948.
5. Brigade, der deltog i genopbygningen af Warszawa, som var totalt ødelagt efter opstanden i 1944. Oplysninger om denne har jeg ikke fundet.

Jeg har deltaget i brigade 2 og 4. Da forholdene i Europa umiddelbart efter Anden Verdenskrigs ophør næppe er kendt af vore yngre årgange beskrives ganske kort:

Sejrherrernes inddeling af Europa.

Tyskland – Berlin og Østrigs inddeling i besættelseszoner.

FN og Det demokratiske Verdensungdomsforbund stiftes.

Den kolde Krigs første år.

Eks. Jugoslavien geografisk – historisk belyst

Ungdomsbrigader i Jugoslavien.

Billedkavalkade fra Eks. Jugoslavien

Glimt fra verdensfestival og arbejdet i Prag

Individuelle rejser – opgøret i Prag i 1948

Ungdomsbrigaden i Bulgarien i 1948.

En svækket hukommelse (KZ-syndromet = post traumatisk lidelse) bevirker, at jeg er ude af stand til at huske alle deltagere og til at give en detaljeret og præcis beretning om brigaderne. Jeg er meget i tvivl om værdien og interessen for denne beretning – ligeså kvaliteten, men ærgerligt vil det være, om også disse unges indsats skal gå i glemmebogen.

I dag tænker man næppe på

At de kommunistiske partier i alle de tidligere besatte lande havde en overvældende folkelig tilslutning. Årsagen hertil var primært det russiske folks indsats i kampen mod Hitler-Tyskland.

At flertallet var indstillet på at yde hjælp til de mange nødlidende i et krigshærgnet Europa. Som konsekvens heraf stiftedes Det demokratiske Verdensungdomsforbund umiddelbart efter kapitulationen i 1945 og havde ud over at yde en form for bistand i områder, der var ramt af krigshandlinger et klart pacifistisk formål.

I Danmark blev Ungdomsorganisationernes Fællesråd en underafdeling til Verdensungdomsforbundet. Organisationen fik statsstøtte i en mere end overskuelig årrække. Men i kuvøsen var – Den kolde Krig; og dermed indfandt en politisk kovending sig hos de bevilligende myndigheder. Som vi senere oplevede indenfor forskellige græsrodsbevægelser infiltrerede såvel indenlandske magthavere som supermagterne sig i de progressive bevægelser.

Flere af ungdomsorganisationens politiske repræsentanters lemfældige omgang (bedrageri) med betroede midler blev en medvirkende årsag til organisationens død. Ungdomsorganisationernes Fællesråd organiserede alle formaliteter for de forskellige brigader, og for et indskud på 300.- kr. kunne også jeg deltage i brigaden til ungdomsjernbanen (Omladiska Pruga; Samac– Sarajevo.)

Blandt brigadens ca. 100 medlemmer var fem tidligere BOPAsabotører.

Ole Ewé kaldet Ib

Per Mortensen kaldet Tom

Kaj Schmidt kaldet Niels

Hugo Horwitz kaldet Uffe

Aage Staffe kaldet John.

Generelt gjaldt for disse fem, at de på grund af deres oplevelser og erfaringer fra deres indsats i BOPA under besættelsen afveg væsentlig fra jævnaldrende unge.

En beskidt krigs oplevelser og et efterfølgende kaotisk retsopgør havde sat definitivt punktum for deres håb, tro på, at et sundt demokrati skulle være muligt i det svindelforetagende vor daværende regering var udtryk for.

Ib og Tom var begge løjtnanter i hæren, men blev som andre trætte af det massive mobberi. Tom søgte og fik tilladelse til at træde ud af halløjet. Ib derimod nåede ikke at få formalia i orden og blev efter sin hjemkomst idømt en fængselsstraf, som blev afsonet i Kastellet i Kbh. Det vender jeg tilbage til.

Ved krigens slutning var jeg efter at have været under jorden i 1½ år ud ad til en ung mand, men ind ad til en gammel mand. Lille jeg fik også tilbudt en stilling som premiereløjtnat til en hyre på kr. 800 pr. måned, men foretrak, da jeg havde oplevet bagsiden af krigen, at gøre min læretid færdig til en ugeløn på mindre end 10 kr. pr. uge.

Under besættelsen havde jeg haft en «meningsuoverensstemmelse» for at sige det mildt med min mester, som var værnemager, dvs. producerede til gavn for den nazistiske krigsmaskine. Da der nu var fred og ingen fare, forsøgte han på alle måder at hævne sig. Både han og hans ridefogeder mobbede «helten» ud over alle grænser. I en periode var jeg husvild og skaffede mig husly og lidt føde ved at score husassistenter, og ved at supplerede den fyrstelige gage ved som autoriseret kattefænger at fange «vilde» katte.

På mange måder var det første år efter besættelsen sværere at komme igennem end selve krigen – ydmygelser var hverdagskost og bevirkede, at jeg ofte var på nippet til at sige undskyld for min indsats.

I 1946 blev jeg tilbudt gratis rejse med hjemmeværnet til Norge – man ville godt have en udstillingsgenstand med. I bussen sad spradebasser og pralede af deres dødsforagtende, heltmodige gerninger – da en pralede af en aktion, jeg havde udført med min gruppe, var det slut med min overbærenhed. Der blev ret stille i bussen, da jeg præsenterede mig med mit dæknavn og spurgte flaben:

– *«Jeg blev kaldt John».*

– *«Hvad blev du kaldt min lille ven»?*

– *«Vi må da kende hinanden, al den stund du må have været i min gruppe, som udførte aktionen».*

Pralieret stoppede, når jeg var indenfor hørevidde. Men alle disse små og mindre oplevelser bevirkede, at jeg holdt afstand til unge i almindelighed. Summa – summarum; jeg afveg fra det normale – asocial er næppe den korrekte betegnelse, men for at sige det mildt, var jeg blottet for illusioner og temmelig ligeglad med alt og alle.

Opfat det ikke som klynk, men som hjælp til en forklaring.

Indhold

Forord	3	Paris noch einmal	41
I dag tænker man næppe på	4	Eftertanke	43
Kapitel 1	8	Synsindtryk	44
Besættelseszoner	9	Hvorfor en ungdomsjernbane	48
FN	10	Lejrliv	49
Verdensungdomsforbundet	10	I lort til halsen	50
Årsager til Den kolde Krig	10	Kosten	50
Den kolde Krig	12	Rygte	51
Stridens æbler	13	Arbejdet	51
Krigens efterslæb	15	Kapitel 4	53
Marshallhjælp	16	Fritid	54
Kommunistkræk	16	På sightseeing	55
Oprustningsvanviddet	16	Vrandruktunnellen	56
Eksport af revolution er galskab	17	Den svenske ungdomsbrigade i 1947	57
Handelsblokade	18	Dysenteri	59
Kapitel 2	19	Skrål – skrig – propaganda	60
Eks. Jugoslavien	19	Dubrovnik- Split - Beograd	62
Terræn	19	Var det Dubrovnik	63
Jugoslaviens historie	21	Væggelus	65
Marskal Titos liv	25	Kapitel 5	67
Jugoslavien et land i ruiner	26	Glimt fra studenterbrigaden 1947	68
Genopbygningen	28	75 % af Eks. Jugoslavien var bjerge	70
De internationale Ungdomsbrigader	30	Infrastruktur	73
Ungdomsjernbanen; Brcko - Banavici	30	Livet i Lejren	84
Ungdomsjernbanen; Samac – Sarajevo ..	32	Arbejde	87
Situationsbillede	33	Fritid	90
Køln	35	Belønning	94
Paris	36	Kapitel 6	95
Kapitel 3	37	Beograd – Budapest – Prag	95
Østrig – Rosenthahl	37	Byggepladsen	96

Indhold

Arbejdet	98	Sofia	130
Sigøjnere og deres særheder	99	Lejrens beliggenhed og indretning	131
Soldat Svejke	100	Forplejningen	131
Genopbygning i Stalingrad	102	Bulgariens historie – kort tilbageblik	133
Hjemrejsen var begyndt	103	Dimitrofs liv – kort tilbageblik	133
Lidice	103	Dimitroff projektet – brigadens opgave ...	133
KZ-lejren Theresienstadt	104	Personlige oplevelser	135
I Sudeterområdet	106	Tarzan abernes konge	135
Kapitel 7	109	Der sprænges	137
Individuelle rejser i Europas ruiner	109	Du har krav på en forklaring	138
Transport	109	Tandpine – Tandlæge – Blik	139
Visa og valuta	110	Private udflugter	139
Krigens efterslæb	110	I mineralbad	139
Folkevandring	112	På besøg hos en landmand	140
Fordele for en fattigrøv	113	Museumsbesøg vi arresteres	142
Hamborg	113	Zipka passet	145
Hannover	115	Vi belønnes for vor indsats	147
Fra Stuttgart til Schweiz	116	Ved den bulgarske riviera – Sofia	147
Et skrog – et pylrehoved	118	Illustrationer fra rejser	149
1948 – Den kolde krig åbenbares	119	På vej hjem til hverdagen	151
Masaryk	120	Den kolde Krig og USAs baser	152
Kommunistisk argumentation	121	Samfundstrussel – vi er farlige	152
Kuppet i Prag	125	Formålet med min beretning	152
Hvem fik ret	126	Genopfriskning af minder	152
Kapitel 8	127	Forståelse for en krigs omkostninger	152
Ungdomsbrigaden Bulgarien 1948	127	Indeks	153-154
Rejseteknik	127	Kilder	155
Rejserute	128		
Rejseteknisk snilde	128		
Uffes beretning	129		

Sejrherrernes inddeling af Europa.

På Casablancakonferencen i januar 1943 var det allierede krigsmål og krav til Aksemagterne «betingelsesløs kapitulation».

Fra det tidspunkt gennemførte de tre store allierede, Sovjetunionen, Storbritannien og USA, en række konferencer for at nå til enighed om de problemer, der kunne forudses som resultat af krigen.

Teherankonferencen i november 1943 førte til Londonaftalen, der fastslog en inddeling af Tyskland og Berlin samt Østrig og Wien i besættelseszoner.

På Jaltakonferencen mellem de tre allierede ledere Churchill, Roosevelt og Stalin besluttede «de tre store» at opdele Tyskland og Østrig i fire besættelseszoner samt oprette et fælles allieret kontrolråd til at styre landet. De Forenede Nationer, skulle oprettes.

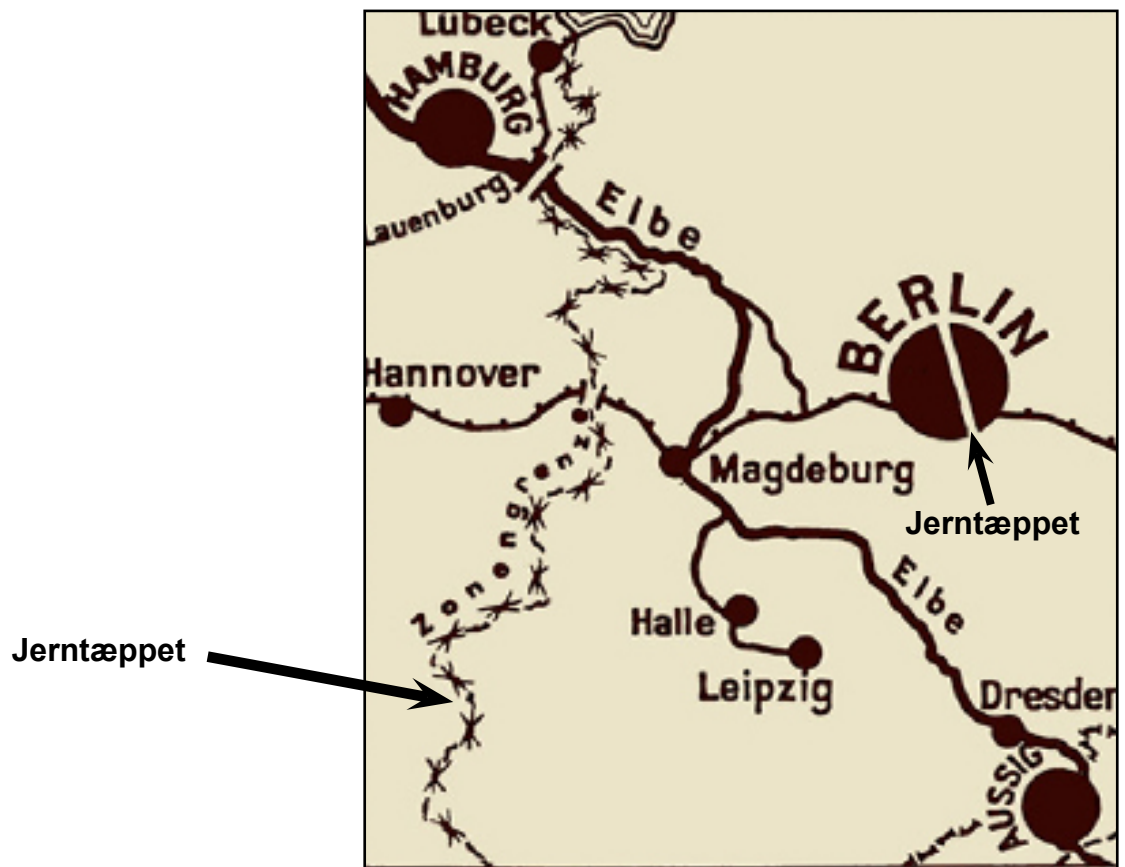
Tyskland – Berlin og Østrig som besættelseszoner.

I maj måned 1945 var det England, Frankrig, USA og Sovjetunionen som kontrollerede alt i Tyskland. Området vest for Oder-Neisse blev derfor delt i 4 zoner.

England fik Nordvest-Tyskland, USA fik Syd-Tyskland, Frankrig fik Vest og Sydvest-Tyskland, og Sovjetunionen fik Øst-Tyskland. Hovedstaden Berlin blev kontrolleret af alle 4 lande.

Det delte Berlin gav de vestallierede en forpost inde i den russiske zone. Det havde ikke kun politisk og militær betydning.

Da man opgav at komme til enighed om et forenet Tyskland, blev besættelseszonerne forvandlet til ideologiske slagmarker.

FN

Det demokratiske Verdensungdomsforbund stiftes

Det skønnes, at mindst 55 mio. mennesker mistede livet som følge af 2. Verdenskrig; muligvis er tallet endda så højt som 70 mio., idet nye oplysninger tyder på, at de sovjetiske og kinesiske tabstal er en del højere end hidtil antaget. Herimod 40% af de dræbte var civile. De materielle skader og ødelæggelser var kolossale, især i Østeuropa og Tyskland.

Overalt var der enighed om, at krigens vanvid ikke måtte gentages. Det førte til skabelsen af FN. Mange pacifistiske organisationer så dagens lys. Et af dem var:

Verdensungdomsforbundet

som blev en sammenslutning af ungdomsorganisationer, oprindeligt med deltagelse fra 63 stater, stiftet på konference i London november 1945. Repræsentanter fra de vestlige lande ytrede dog senere misfornøjelse med, at organisationen blev et udtryk for de storpolitiske konflikter (koldkrigs problematikken) og fandt, at ledelsen var sovjetvenlig indstillet og ikke tillod de enkelte tilsluttede foreninger at rejse en fri kritik.

Efter at ledelsen havde misbilliget danske foreningers holdning, udmeldte nogle af disse sig i 1947, Danmarks Kommunistiske Ungdom forblev og fortsatte det fredsbevarende arbejde.

Senere sandsynligvis i 1949 – måske 1950 viste en revision, at partier med borgerlig observans havde fusket og bedraget med den fra staten ydede støtte. Konsekvensen blev, at den danske afdeling blev nedlagt.

Årsager til Den kolde Krig – ultra kort

Europa blev delt i to modstridende dele; den kommunistiske og den kapitalistiske.

Al den stund det kommunistiske program tilsigter at give al magt til folket, kan det næppe undre, at den kapitalistiske verdens magtelite med næb og klør forsøgte at bevare sine rigdomme og dermed sin magt.

Her er så enkelte eksempler på, at stormagterne med deres diplomatiske rænkespil i årtier havde skabt en uovervindelig indbyrdes mistillid.

A. Under og efter den russiske revolution herskede en nådesløs borgerkrig. Under denne intervererede England – Frankrig og USA, ikke kun ved militær indgriben, men også med økonomisk bistand til det afsatte regime.

B. Ved våbenstilstanden i 1918 aftalte den tyske generalstab med Socialdemokratiet, at man ville sikre det i et parlamentarisk styre, forudsat at det ville bekæmpe kommunismen. Man holdt dette løfte til punkt og prikke, for eksempel, da indenrigsminister Noske, som selv kaldte sig blodhunden, slog flere arbejderopstande (Spartakusoprøret) ned med hjælp af Reichwehr.

C. Det tyske kommunistparti fik økonomisk støtte fra Sovjet og betragtede Socialdemokratiet som hovedfjende. Dette kom til udtryk ved, at man ved afstemninger stemte sammen med nazisterne i et forsøg på at vælte Weimar-regeringen.

Det blev en medvirkende årsag til, at Hitler fik regeringsmagten i et lovligt valg.

D. Under Den spanske Borgerkrig sikrede de vestlige demokratier ved passivitet, at de fascistiske stater Tyskland og Italien med deres mest moderne militære isenkram kunne terrorbombe civilbefolkningen og i øvrigt bekæmpe en lovlig valgt regering.

E. Ved Münchenforliget solgte England og Frankrig først Sudetenland, derefter Tjekk-Slovakiet til Nazityskland. Dermed brød Frankrig sin forsvarsalliance med Tjekk-Slovakiet.

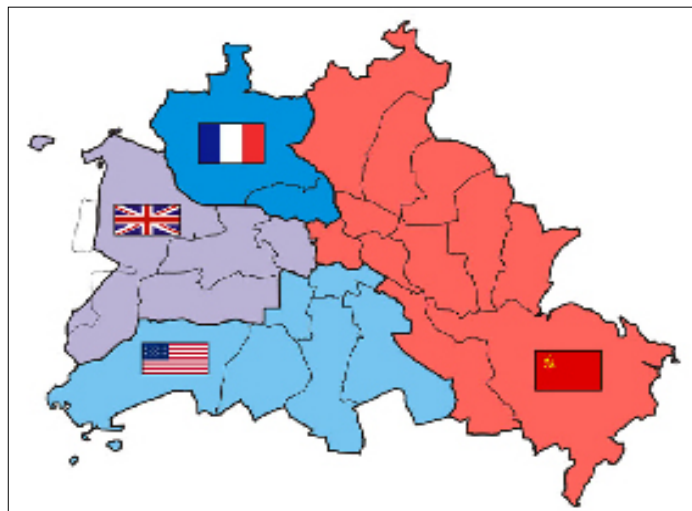
F. Ikke-Angrebspagten mellem Sovjet og Tyskland.

G. Under de sidste kampe ved Berlin i 1945 indså flere tyske generaler, at hvis de skulle undgå total udslettelse af deres hærenheder, måtte de trodse Førerens ordre om at kæmpe til sidste mand, de måtte bryde ud og søge bag de engelske linjer.

På Winston Churchills ordre lod general Montgomery regulære tyske hærstyrker passere uden at afvæbne dem. Churchills tanke var, at de kunne indsættes i en kommende krig mod Sovjet. Koldkrigerens rænkespil blev forpurret efter ordre fra Dwight D. Eisenhower øverstkommanderende for de allierede invasionsstyrker.

Fanatiske SS afdelinger ville dog fortsætte vanviddet, men blev afvæbnet af krigstrætte Wehrmachtssoldater.

De fire besættelseszoner i Berlin

Stridens æbler

Med valutareformen og introduktionen af D-marken i 1948 var de vestlige zoner slået sammen til en økonomisk zone. Det fik stridighederne om Berlin til at accelerere. Siden 1945 havde russerne systematisk afskåret Berlin fra den omgivende russiske besættelseszone. Indtil 1948 var forskellen på de vestlige zoner og Østberlin mest af politisk karakter, varer og penge manglede både i øst og vest.

Men med Marshallhjælp og D-mark kom varerne som ved et trylleslag frem i vest. Pludselig var Øst- og Vestberlin to forskellige verdener. D-markens succes var et prestigetab af dimensioner for Sovjetunionen. I Berlin måtte hullet i jerntæppet, der både var politisk og økonomisk, lukkes. Resultatet blev blokaden af Vestberlin.

Natten mellem den 23. og 24. juni 1948 gik lyset i hele Vestberlin med ét ud. Kraftværket Golpa-Zschornowitz, der lå i sovjetisk kontrolleret område, havde i årevis leveret strøm til den vestlige del af byen, men var nu på sovjetisk ordre blevet lukket ned. Dagen fulgte med flere forskellige trafikproblemer, da sovjetiske soldater blokerede for tilkørselsvejene til Vestberlin. Vestberlins fødevareforsyning var afhængig af de veje man havde fået tilladelse til at benytte fra Vesttyskland til Vestberlin. Da de lå i sovjetisk kontrolleret område, blev disse nu spærret fuldkommen af. Vestberlin stod med et i en særdeles prekær situation, uden mulighed for at forsyne bydelens 2,2 millioner indbyggere.

Dette drastiske skridt fra sovjetisk hold var de vestligt allierede fuldstændig uforberedt på.

Berlinere beundrer en vanskelig landing

Skytrains losses i Tempelhof lufthavnen under blokaden af Berlin.

For vestmagterne var der nu kun adgang til byen ad luftvejen. Hermed blev den berømte luftbro til Berlin en realitet. I næsten et år fik Vestberlin alle sine forsyninger ind med fly, hvilket Sovjetunionen sikkert ikke havde troet kunne lade sig gøre.

Senere udtalte USAs præsident Kennedy: *«Ich bin ein Berliner»*.

Marshallhjælp

opfattes ret så forskelligt. Officielt var det en hjælp – en håndsrækning til et folk i nød, men var den nu også det?

USAs bombardementer af tysk industri hævdedes at tage hensyn til amerikanske aktionærer – hvilket kunne konstateres ved at eksempelvis Fords og Opels arbejderkvarterer blev udbombet, men virksomhederne stod forholdsvis ubeskadigede. Konkurrenten Mercedes Benz's produktionsanlæg blev totalt skadet. Dette konstaterede jeg ved selvsyn i Untertürkheim.

Officielt skulle en vest- og en østmark have samme værdi – men i virkelighedens verden var vekselkursen på sortbørsen en ganske anden. Man kunne i Schweiz og for den sags skyld også i Handelsbanken i København købe en Østmark for 25 øre.

Turister og andet godtfolk smuglede trods risikoen for straf disse «sorte» penge ind og blev dermed i stand til bo og leve som herremænd i et ellers forarmet land. Driftige kræmmere medbragte eftertragtede varer som cow-boy bukser, nylonstrømper og byttede sig til kostbare antikviteter som for eksempel Meisnerporcelæn.

Samme forhold gjaldt i andre østlande, hvorfor turister på gaderne kunne veksle sort. Vestlig valuta var eftertragtet af flere grunde – det kunne være en forberedende øvelse til flugt. For andre ønsket om at købe vestlige varer i de af staten oprettede dollarbutikker,

Sovjets holdninger i opgøret med Tyskland var præget af uforsonlighed. Det kom til udtryk ved Krigsforbryderdomstolen i Nürnberg og ved erstatning for krigsskader.

Forståeligt nok, da Sovjetunionen var hårdest ramt af krigen

Jernbaneskiner og hele fabriksanlæg flyttedes til Sovjetunionen. Man regner med, at Sovjet i perioden 1945-53 tog værdier for ca. 15,8 mia. \$, nogle år svarede det til 25 % af DDRs BNP

Krigens efterslæb

For Tysklands vedkommende var al infrastruktur smadret – det gjaldt især for autostradaer og jernbaner. Flertallet af byerne var forvandlet til grusdynger.

Sult var udpræget – dertil manglede alt fra fodtøj til almindelig beklædning – selv et stykke sæbe var en sjældenhed. Krigen medførte den største folkevandring i historien.

I alt menes 20 mio. mennesker at være tvangsdeporteret eller på flugt. Ved krigsafslutningen befandt der sig alene på tysk område knap 8 mio. displaced persons. Flertallet var deporteret fra de besatte lande som tvangs- og slavearbejdere.

Under Den Røde Hærs fremmarch og i de første efterkrigsår forlod knap 13 mio. folketyskere, de fleste under tvang, deres bopæl i de tidligere tysk beboede områder i Østeuropa. De blev genhuset i de fire besættelseszoner i Tyskland.

I 1949 proklamerede Den Tyske Forbundsrepublik og DDR sig som selvstændige stater. I hhv. 1951 og 1955 erklærede Vestmagterne og Sovjetunionen krigstilstanden med Tyskland for afsluttet.

Østrigs suverænitet og neutralitet anerkendtes af stormagterne i 1955, hvorefter deres besættelsesstyrker rømmede landet.

Marshallhjælp

En bedømmelse i bagklogskabens lys af alle de mange faktorerers indflydelse på Den kolde Krigs videre forløb har jeg ikke kvalifikationer til; en besvarelse kan vel bedst sammenlignes med et svar på spørgsmålet: Hvad kom først? Hønen eller ægget?

Et af USAs motiver med Marshallhjælpen var beskyttelse af egne politiske og økonomiske interesser.

Marshallplanen havde først og fremmest et anti-kommunistisk sigte. Den var et centralt led i den kolde krig mod Sovjetunionen. Også i de første år efter 2. Verdenskrig gik nordamerikanske lån og kreditter alt-overvejende til venligtsindede stater i Vesteuropa.

Kommunistkræk

Frankrigs og Italiens kommunistiske partier, som var de største i Europa, fik deres magt og indflydelse reduceret efter hetzlignende propaganda. De vestlige mediers spredning af kommunistkræk havde let spil. Gamle skeletter blev hevet ud af skabene og ellers var Østblokken mere eller mindre ufrivilligt, fast leverandør af rædselsvækkende «overgreb».

I de fleste af landene, f.eks. Tjekkoslaviet og Ungarn, blev der gennemført hårde udrensninger og skueprocesser inden for de kommunistiske partier. I flere af landene var der tale om opgør mellem såkaldt hjemmekommunister, der havde befundet sig i hjemlandene under krigen, og Moskva-kommunister, der havde været i eksil under krigen.

«Afvigerne» blev typisk beskyldt for at være titoister, trotskister eller national-borgerlige.

Det sovjetiske system blev udfordret af Titos Jugoslavien, der i 1948 var blevet ekskluderet fra den kommunistiske samarbejdsorganisation, Komin-form. Jugoslavien kom til at fremstå som et af de førende lande inden for de alliancefrie bevægelser og var fortaler for en mere selvstændig form for socialisme.

Oprustningsvanviddet

Sovjet

Straks efter den russiske revolution og i de følgende år gjordes det klart, at målet var verdensrevolution. Dette understreges af sangen Internationales tekst:

«Proletarer i alle lande forene eder»!

Derudover støttede Sovjet de europæiske kommunistpartier økonomisk. Ingen kunne være i tvivl, men Josef Stalin interviewes i marts 1936 af den amerikanske journalist Howard, her er nogle af spørgsmålene og svarene.

Howard: «Er De ikke af den opfattelse, at der også i de kapitalistiske lande kan bestå den begrundede frygt, at Sovjetunionen kunne beslutte sig til at påtvinge andre folk sine teorier med magt?»

Stalin: «Der er ingen grund til en sådan frygt.

Hvis De tror, at det er sovjetmenneskene, der vil forandre omliggende staters udseende og endda gøre det med magt, begår De en stor fejl. Sovjetmenneskene ville naturligvis gerne, at de omkringliggende staters udseende forandredes, men det er de omkringliggende staters egen sag».

Howard: «Betyder denne erklæring, at Sovjetunionen på en eller anden måde har opgivet sine planer og hensigter om at gennemføre en verdensrevolution?»

Stalin: «Sådanne planer og hensigter har vi aldrig haft».

Howard: «En tragisk misforståelse?»

Stalin: «Nej, en komisk. Eller snarere en tragikomisk.

Ser De, vi marxister er af den opfattelse, at revolutionen også vil ud-bryde i andre lande, men den vil kun bryde ud, hvis de revolutionære i disse lande finder det muligt eller nødvendigt.

Eksport af revolution er galskab».

Denne erklæring og senere hændelser fjernede dog ikke den kapitalistiske verdens frygt for kommunistiske revolutioner.

USA

Kritiske røster hævder stadig, at USA altid har ført og stadig fører en imperialistisk politik for at bevare sine handelsinteresser, og at magtelisten repræsenteret ved monopoler centreret indenfor olie- og våbenindustri har en afgørende indflydelse og magt, som har og stadig præger USAs politik såvel indenrigs som udenrigs.

De to supermagter oprustede og oprettede baser overalt helt vanvittigt uden hensyn til omkostningerne. Udvikling af nye våbentyper eksempelvis A – og Brintbomber skabte frygt for, at krigsgale individer kunne udslette vor klode.

Denne frygt blev ikke mindre, da supermagterne opstillede atombombebærende raketbatterier i Øst- og Vesttyskland og da USA fly styrtede ned med atombombe ved Thulebasen i Grønland. Oprustningen og de følgende krigseventyr har efterladt begge magter i dyb fattigdom.

Handelsblokade

Lande tilsluttet Nato iværksatte en omfattende handelsblokade rettet mod alle de østeuropæiske lande. Umiddelbart kan den sammenlignes med den nuværende blokade af Cuba.

Formålet var primært at lægge hindringer i vejen for østlig oprustning. Sekundært skabtes udover mangel på vestlige forbrugsvarer også mangel på reservedele til teknisk apparatur, som var indkøbt før krigen. I mange år oplevede jeg ikke et eneste hotel, som ikke havde et eller andet, som var ude af drift, det kunne være noget så simpelt som vandhaner eller varmeapparater.